Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (peti senat)

z dne 13. julija 2017 *

„Notranji trg – Odločba EUIPO o zavrnitvi zahtevka za uvrstitev na seznam poklicnih zastopnikov – Pogoj obstoja sedeža v Uniji – Člen 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009 – Svoboda opravljanja storitev – Člen 36 Sporazuma EGP – Skladna razlaga“

V zadevi T-527/14,

Paul Rosenich, stanujoč v Triesenbergu (Lihtenštajn), ki ga zastopata A. von Mühlendahl in C. Eckhartt, odvetnika,

tožeča stranka,

proti

Uradu Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO), ki ga je sprva zastopal G. Schneider, nato D. Walicka, agenta,

tožena stranka,

zaradi tožbe zoper odločbo četrtega odbora za pritožbe pri EUIPO z dne 29. aprila 2014 (zadeva R 2063/2012-4), ker je EUIPO zavrnil vpis tožeče stranke na seznam poklicnih zastopnikov, določen v členu 93 Uredbe Sveta (ES) št. 207/2009 z dne 26. februarja 2009 o blagovni znamki Skupnosti (UL 2009, L 78, str. 1),

SPLOŠNO SODIŠČE (peti senat),

v sestavi A. Dittrich, predsednik, J. Schwarcz (poročevalec) in V. Tomljenović, sodnica,

sodna tajnica: A. Lamote, administratorka,

na podlagi tožbe, vložene v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 15. julija 2014,

na podlagi odgovora na tožbo, vloženega v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 19. decembra 2014,

na podlagi replike, vložene v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 10. marca 2015,

na podlagi duplike, vložene v sodnem tajništvu Splošnega sodišča 11. maja 2015,

na podlagi obravnave z dne 14. januarja 2016

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

Pravni okvir

Sporazum EGP

1 Člen 1 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), ki je v Lihtenštajnu začel veljati 1. maja 1995 s Sklepom Sveta EGP št. 1/95 z dne 10. marca 1995 o začetku veljavnosti [Sporazuma EGP] za Kneževino Lihtenštajn (UL 1995, L 86, str. 58), določa:

„Cilj tega združitvenega sporazuma je z enakimi pogoji konkurence in spoštovanjem istih pravil spodbujati stalno in uravnoteženo krepitev trgovinskih in ekonomskih odnosov med pogodbenicami, da bi ustvarili homogen Evropski gospodarski prostor, v nadaljevanjem besedilu EGP.“

2 Člen 2 Sporazuma EGP določa:

„V tem sporazumu:

(a) izraz ‚Sporazum‘ pomeni glavni sporazum, njegove protokole in priloge ter akte, navedene v njih;

[…]“

3 V zvezi z razlago Sporazuma EGP člen 6 načelo homogenosti določa tako:

„Brez vpliva na prihodnji razvoj sodne prakse se določbe tega sporazuma, kolikor so po vsebini enake ustreznim pravilom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo ter aktom, sprejetim za uporabo teh dveh pogodb, pri njihovem izvajanju in uporabi razlagajo v skladu z ustreznimi odločitvami Sodišča Evropskih skupnosti, sprejetimi pred datumom podpisa tega sporazuma.“

4 Člen 7 Sporazuma EGP določa:

„Akti, navedeni ali vsebovani v prilogah k temu sporazumu ali v sklepih Skupnega odbora EGP, so za pogodbenice zavezujoči ter so ali postanejo del njihovega notranjega pravnega reda, in sicer:

(a) akt, ki ustreza uredbi EGS, postane kot tak del notranjega pravnega reda pogodbenic; […]“

5 Člen 36(1) Sporazuma EGP v zvezi s svobodo opravljanja storitev določa:

„V okviru določb tega sporazuma ni omejitev svobode opravljanja storitev na ozemlju pogodbenic za državljane držav članic [Evropske unije] in držav [Evropskega združenja za prosto trgovino], ki imajo sedež v eni od držav članic [Unije] ali držav Efte, vendar ne v državi osebe, ki so ji storitve namenjene.“

6 Člen 65 Sporazuma EGP v odstavku 2 določa:

„Protokol 28 in Priloga XVII vsebujeta posebne določbe in ureditve za intelektualno, industrijsko in poslovno lastnino, ki se, če ni drugače določeno, uporabljajo za vse izdelke in storitve.“

7 Protokol 1 Sporazuma EGP o horizontalnih prilagoditvah določa:

„Določbe aktov iz prilog k Sporazumu se uporabljajo v skladu s Sporazumom in tem protokolom, razen če ni drugače določeno v ustrezni prilogi. Posebne prilagoditve, ki so potrebne za posamične akte, so določene v prilogi, v kateri je zadevni akt naveden.

[…]

8. Sklicevanje na ozemlja Kadar koli navedeni akti vsebujejo sklicevanja na ozemlje ‚Skupnosti' ali ‚skupnega trga', se ta za namene Sporazuma razumejo kot sklicevanja na ozemlja pogodbenic, kakor je opredeljeno v členu 126 tega sporazuma."

8 V Prilogi XVII k Sporazumu EGP je določeno, da če akti, navedeni v tej prilogi, vsebujejo pojme ali se sklicujejo na postopke, ki so specifični za pravni red Evropske unije, se uporablja Protokol 1 o horizontalnih prilagoditvah, razen če v tej prilogi ni drugače določeno. V tem okviru pa v njej ni navedena Uredba Sveta (ES) št. 207/2009 z dne 26. februarja 2009 o blagovni znamki Evropske unije (UL 2009, L 78, str. 1) niti ni bila v njej nikoli omenjena Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Evropske unije (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 146), ki je bila razveljavljena in nadomeščena z Uredbo št. 207/2009.

Uredba št. 207/2009

9 Člen 93, od (1) do (3), Uredbe št. 207/2009 v različici, ki je veljala ob nastanku dejstev, določa:

„1. Zastopstvo fizičnih ali pravnih oseb pred Uradom lahko izvaja le:

[…]

(b) poklicni zastopniki, katerih imena so na seznamu, ki ga v ta namen vodi Urad. […]

[…]

2. Na seznam poklicnih zastopnikov se lahko vpiše vsaka fizična oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

(a) biti mora državljan ene držav članic;

(b) svoj sedež ali zaposlitev mora imeti v Skupnosti;

(c) mora biti pooblaščen za zastopanje fizičnih ali pravnih oseb pri zadevah v zvezi z blagovno znamko pred glavnim uradom za industrijsko lastnino v državi članici, kjer je zaposlen ali ima sedež. […]

3. Vpis se obravnava na zahtevo, ki jo spremlja certifikat glavnega urada za industrijsko lastnino zadevne države članice z navedbo, da so pogoji iz odstavka 2 izpolnjeni."

10 S členom 1, točka 87, Uredbe (EU) 2015/2424 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2015 o spremembi Uredbe št. 207/2009 ter Uredbe Komisije (ES) št. 2868/95 za izvedbo Uredbe št. 40/94 in razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 2869/95 o pristojbinah, ki se plačujejo Uradu za harmonizacijo notranjega trga (blagovne znamke in modeli) (UL 2015, L 341, str. 21) je bil nadomeščen člen 93(2) Uredbe št. 207/2009 s temi določbami, ki odtlej napotujejo na ozemlje EGP:

„Na seznam poklicnih zastopnikov se lahko vključi vsaka fizična oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

(a) biti mora državljan države članice [EGP];

(b) imeti mora sedež ali zaposlitev v [EGP];

(c) pooblaščena mora biti za zastopanje fizičnih ali pravnih oseb pri zadevah v zvezi z blagovno znamko pred Uradom Beneluksa za intelektualno lastnino ali glavnim uradom za industrijsko lastnino v državi članici [EGP]. […]“

11 V skladu s členom 4 Uredbe 2015/2424 začnejo te spremembe veljati 23. marca 2016.

Dejansko stanje

12 Tožeča stranka, Paul Rosenich, državljan Avstrije, poklicni zastopnik pred Österreichisches Patentamt (avstrijski patentni urad), ima pisarno za svetovanje na svojem sedežu v Lihtenštajnu.

13 Tožeča stranka je 17. januarja 2011 vložila zahtevek za vpis na seznam poklicnih zastopnikov pri Uradu Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) na podlagi člena 93(2) Uredbe št. 207/2009.

14 Z odločbo z dne 7. septembra 2012 je vodja oddelka „Podpora operacijam“ pri EUIPO kot član oddelka za upravljanje blagovnih znamk in modelov ter za pravne zadeve ta zahtevek zavrnil, ker tožeča stranka ni izpolnjevala pogoja glede sedeža znotraj Unije, kot je zahtevano v členu 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009.

15 Tožeča stranka je 7. novembra 2012 zoper to odločbo vložila pritožbo.

16 Četrti odbor za pritožbe je z odločbo z dne 29. aprila 2014 (v nadaljevanju: izpodbijana odločba) to pritožbo zavrnil.

17 V zvezi s tem je, prvič, odbor za pritožbe zavrnil trditev tožeče stranke, da je v bistvu na podlagi člena 93 Uredbe št. 207/2009 vsaka oseba, ki je pooblaščena za zastopanje stranke pred nacionalnim uradom, samodejno prav tako pristojna za zastopanje pred EUIPO, „ker je pooblastilo za zastopanje pred nacionalnim uradom navezno dejstvo, na podlagi katerega se ugotavlja, katero od pravil iz člena 93(2)(c) [Uredbe št. 207/2009] se uporabi“.

18 Drugič, odbor za pritožbe je menil, da trditev, da bi bilo treba geografsko označbo Unije nadomestiti z geografsko označbo države članice EGP, ne izhaja iz Sporazuma EGP, ker Uredba št. 207/2009 ni navedena v njegovi Prilogi XVII, zaradi česar Protokol 1 tega sporazuma o horizontalnih prilagoditvah zanjo ne velja. Odbor je pojasnil, da se v Prilogi XVII res napotuje na Direktivo 2008/95/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL 2008, L 299, str. 25), vendar le v tem okviru, da je bila za namene „načela izčrpanja pravic blagovne znamke“ na ravni Unije referenca dajanja v promet v Uniji nadomeščena z referenco dajanja v promet v državi članici EGP. Ta določba naj bi vplivala na člen 13 Uredbe št. 207/2009. Tudi Protokol 28 Sporazuma EGP ne vsebuje upoštevne določbe za obravnavano zadevo.

19 Tretjič, glede uporabe pravil o svobodi opravljanja storitev, določenih v pravu EGP, je odbor za pritožbe presodil, da opravljanje storitev ni omejeno z izpodbijano določbo, ker na nasvete, ki jih je za plačilo ponujala tožeča stranka iz Lihtenštajna za stranke s sedežem v Uniji, člen 93 Uredbe št. 207/2009 ne vpliva. Tožeča stranka naj tako ne bi bila nikakor omejena pri opravljanju poklica zastopnika za patente, razen če si je take omejitve naložila sama. Odbor za pritožbe je v tem smislu poudaril, da člen 36 Sporazuma EGP napotuje na posebne določbe, ki se uporabljajo za svobodo opravljanja storitev, v prilogah od IX do XI Sporazuma EGP, v katerih pravica do zastopanja ni omenjena.

20 Odbor za pritožbe meni, da je namen členov 92 in 93 Uredbe št. 207/2009 zagotoviti, da imajo zastopniki pred EUIPO določeno strokovno izobrazbo in da EUIPO komunicira le s strankami ali zastopniki, ki imajo sedež v Uniji.

21 Četrtič, člen 4 Sporazuma EGP, s katerim je prepovedana diskriminacija glede na državljanstvo, naj v tej zadevi ne bi bil upošteven, ker ima tožeča stranka državljanstvo države članice Unije in ker zavrnitev vpisa ne temelji na tem razlogu.

22 Odbor za pritožbe je še navedel, da lihtenštajnsko pravo na področju zastopanja ne priznava vzajemnosti, temveč določa, da mora tuji imetnik znamke, vložene pri Amt für Volkswirtschaft (urad za intelektualno lastnino, Lihtenštajn), pooblastiti odvetnika ali zastopnika za patente iz Lihtenštajna, da ga zastopa.

23 Petič in zadnjič, odbor za pritožbe je presodil, da EUIPO ne bi smel zavrniti uporabe določbe Uredbe št. 207/2009, ker naj ta ne bi bila v skladu s hierarhično višjim predpisom. To bi lahko storilo le Sodišče. Prav tako ne bi bilo mogoče sprejeti razlage v smislu in za namene hierarhično višjih predpisov, ker naj bi bil člen 93(2)(c) Uredbe št. 207/2009 oblikovan jasno in nedvoumno.

Postopek in predlogi strank

24 Tožeča stranka je 15. julija 2014 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

25 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– izpodbijano odločbo razveljavi;

– odločbo vodje oddelka „Podpora operacijam“ pri EUIPO z dne 7. septembra 2012 razveljavi;

– EUIPO naloži plačilo stroškov, vključno s stroški postopka pred odborom za pritožbe.

26 EUIPO Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

27 Splošno sodišče (peti senat) je 20. novembra 2015 EUIPO pozval, naj mu dostavi nekatere dokumente, ki bi lahko pojasnili, na eni strani, razmerje med uredbama št. 40/94 in 207/2009 ter Sporazumom EGP in, na drugi strani, značilnosti poklicnega zastopanja na področju znamke Evropske unije. EUIPO je odgovoril z dopisom z dne 7. decembra 2015. Tožeča stranka je na ta odgovor poslala dopis z dne 22. decembra 2015.

28 Splošno sodišče je na podlagi predloga sodnika poročevalca odločilo, da začne ustni del postopka. Stranke so na obravnavi 14. januarja 2016 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.

29 Seznanjeni s spremembo člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009 (glej točki 10 in 11 zgoraj), sta stranki na obravnavi navedli, da bi predmet tožbe prenehal obstajati, če bi bila tožeča stranka vpisana na zadevni seznam poklicnih zastopnikov po začetku veljavnosti Uredbe 2015/2424.

30 Splošno sodišče zato ob koncu obravnave ni končalo ustnega dela postopka in je stranki pozvalo, naj ga do 15. aprila 2016 obvestita, ali je bila tožeča stranka dejansko vpisana na ta seznam.

31 Tožeča stranka in EUIPO sta v dopisih z dne 14. oziroma 15. aprila 2016 navedla, da tožeča stranka še ni bila vpisana na seznam poklicnih zastopnikov in da bosta Splošno sodišče obvestila o morebitnem koncu postopka vpisa.

32 EUIPO je z dopisom z dne 16. junija 2016 Splošno sodišče obvestil, da je tožečo stranko že drugič pozval k predložitvi novejšega certifikata v skladu s členom 93(3) Uredbe št. 207/2009 in da če tožeča stranka tega ne bo predložila, ne bo vpisana na seznam poklicnih zastopnikov.

33 Splošno sodišče je tožeči stranki določilo rok 24. avgust 2016 za predložitev pripomb na ta dopis.

34 Tožeča stranka je z dopisom z dne 24. avgusta 2016 Splošno sodišče obvestila, da še ni vpisana na zadevni seznam. Predložila pa mu je tudi dopise, ki sta si jih izmenjala z EUIPO.

35 Splošno sodišče je zabeležilo, da tožeča stranka ni vpisana na seznam poklicnih zastopnikov, in presodilo, da je poravnava med strankama malo verjetna, ter je zato 6. septembra 2016 končalo ustni del postopka.

Pravo

36 Tožeča stranka v podporo tožbi navaja en sam tožbeni razlog, in sicer kršitev člena 93 Uredbe št. 207/2009, ki bi ga bilo treba po njenem mnenju razlagati z vidika svobode opravljanja storitev, ki se zagotavlja znotraj EGP na podlagi Sporazuma EGP.

37 Tožeča stranka trdi, da je cilj Sporazuma EGP kar najbolj uresničevati svobodo opravljanja storitev, ki jo je treba v skladu s sodno prakso (glej sodbi z dne 1. aprila 2004, Bellio F.lli, C-286/02, EU:C:2004:212, točki 34 in 35 ter navedena sodna praksa, in z dne 28. oktobra 2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, točka 20 in navedena sodna praksa) razlagati in uporabljati enako kot svobodo opravljanja storitev, ki je zajamčena med državami članicami Unije. Sodišče je v razmerju med državami članicami Unije razsodilo, da to, da se od patentnega zastopnika, ki ima sedež ali je pridobil dovoljenje v drugi državi članici in želi opravljati storitve, zahteva, da ima prebivališče ali stalni sedež v državi članici sprejema, pomeni omejitev svobode opravljanja storitev, ki presega to, kar je potrebno za doseganje ciljev, kot je možnost določitve krajevno pristojnega sodišča v primeru izpodbijanja patenta, registriranega v državi članici sprejema, in zagotavljanje pravilnega poteka postopka (sodbi z dne 13. februarja 2003, Komisija/Italija, C-131/01, EU:C:2003:96, točke od 42 do 45, in z dne 11. junija 2009, Komisija/Avstrija, C-564/07, neobjavljena, EU:C:2009:364, točke od 47 do 53). Zato naj bi svoboda opravljanja storitev, ki je zagotovljena s Sporazumom EGP in je zasnovana kot posamično in neposredno uporabljiva pravica, pomenila, bodisi da so določbe, ki so jih sprejele pogodbene stranke Sporazuma EGP in s katerimi se pogojuje svoboda opravljanja poklica s prebivališčem ali sedežem v Uniji, neučinkovite bodisi da je te določbe treba razlagati tako, da zadostuje sedež v državi članici EGP.

38 Obveznosti, ki izhajajo iz Sporazuma EGP, ne zavezujejo le držav članic Unije, temveč tudi samo Unijo, katere institucije in organi so neposredno dolžni spoštovati temeljne svoboščine, določene v tem sporazumu, kot je svoboda opravljanja storitev.

39 Tožeča stranka trdi, da dejstvo, da Uredba št. 207/2009 ni izrecno omenjena v instrumentih Sporazuma EGP, med drugim v Protokolu 28 in v Prilogi XVII, te ugotovitve ne izpodbije. Člen 1(2) Protokola 28 Sporazuma EGP, v skladu s katerim morajo pogodbenice upoštevati načela svobode opravljanja storitev, naj bi nasprotoval zahtevi po sedežu v Uniji. Poleg tega naj bi bilo splošno priznano, da prva sprostitev v promet v državi EGP pomeni izčrpanje pravic znotraj Unije.

40 Tožeča stranka v odgovor EUIPO najprej navaja, da imajo v skladu z lihtenštajnskim pravom patentni zastopniki, usposobljeni v državi članici EGP, pooblastilo, da za izpolnjevanje nekaterih formalnosti opravljajo čezmejno dejavnost zastopnika in predstavnika v Lihtenštajnu. Lihtenštajnsko pravo naj bi glede tega v celoti ustrezalo Uredbi št. 207/2009. Dalje, tudi ob neobstoju vzajemnosti naj ne bi bilo mogoče izpodbijati neposredne uporabe določb Sporazuma EGP.

41 Dalje, tožeča stranka na eni strani meni, da je trditev EUIPO, da je obveznost sedeža na ozemlju Unije upravičena iz razlogov odgovornosti in zaščite druge stranke v dvostranskih postopkih, nova trditev in zato ni dopustna. Na drugi strani, tudi če v nekaterih primerih zahteva po predložitvi dokaza o sklenitvi zavarovanja poklicne civilne odgovornosti ni v nasprotju s svobodo opravljanja storitev, ker lihtenštajnsko pravo zastopnikom nalaga sklenitev takega zavarovanja, ta okoliščina sama po sebi ne more upravičiti zahteve po poklicnem sedežu v Uniji.

42 Nazadnje, tožeča stranka meni, da ker v skladu s členom 19(4) Statuta Sodišča Evropske unije samo odvetniki, pooblaščeni za opravljanje dela v državi EGP, lahko nastopajo pred Sodiščem, ni razloga, da se uporabijo strožje določbe za zastopanje pred EUIPO, za katerega veljajo hierarhično nižji predpisi.

43 EUIPO trdi, da tožeča stranka zahteva neuporabo člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, ker naj bi bil z njim kršen hierarhično višji predpis, in sicer Sporazum EGP. Ob sklicevanju na sodbo z dne 12. julija 2001, Kik/UUNT (Kik) (T-120/99, EU:T:2001:189, točka 55), naj EUIPO ne bi imel pristojnosti za odločitev, da se pravilo, katerega besedilo je jasno, ne uporabi, ne da bi s tem kršil načelo domneve zakonitosti.

44 EUIPO prav tako meni, da nobena od trditev tožeče stranke ne dokazuje, da je treba geografsko označbo Unije v členu 93 Uredbe št. 207/2009 razlagati kot označbo EGP, saj v Prilogi XVII k Sporazumu EGP ta uredba ni omenjena kot del aktov, na katere se nanaša Protokol 1 tega sporazuma.

45 Čeprav člen 1(2) Protokola 28 tega sporazuma vsebuje obveznost, da Unija prilagodi svoje pravne določbe, predvsem člen 93 Uredbe št. 207/2009, taka obveznost ni naložena EUIPO, ampak nadzornemu organu Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA) ali Evropski komisiji.

46 EUIPO meni, da naj bi bila omejitev svobode opravljanja storitev v EGP – ob domnevi, da je treba zahtevo po poklicnem sedežu zastopnikov v Uniji analizirati kot tako omejitev – upravičena iz razlogov prava s področja odgovornosti in zaradi zaščite druge stranke v dvostranskih postopkih.

47 EUIPO tudi navaja, da so pripombe tožeče stranke na vzajemnost lihtenštajnskega prava, navedene v repliki, nove trditve in zato niso dopustne. Nikakor naj ne bi obstajala nikakršna vzajemnost, ker lihtenštajnsko pravo določa samo „začasno“ in „čezmejno“ opravljanje dejavnosti patentnega zastopnika v okviru, v katerem Uredba št. 207/2009 določa zastopanje, ki je trajno in se opravlja v državi članici, v kateri ima zastopnik sedež. EUIPO pa pojasnjuje, da je sklicevanje na pravni položaj v točki 18 izpodbijane odločbe namenjeno le ponazoritvi dejstva, da lihtenštajnski zakonodajalec ne presoja pravnega položaja drugače kot zakonodajalec Unije.

48 Glede tega je treba ugotoviti, da čeprav je v Uredbi št. 207/2009 vsebovana navedba „Besedilo velja za EGP“, tožeča stranka ne ugovarja dejstvu, da se ne v Sporazumu EGP ne v njegovih protokolih in prilogah na ta izraz ne sklicuje.

49 Zato in ob uporabi člena 2(a) Sporazuma EGP, v katerem je ta sporazum opredeljen, kot da pomeni „glavni sporazum, njegove protokole in priloge ter akte, navedene v njih“, je treba ugotoviti, da Uredba št. 207/2009 ni del Sporazuma EGP.

50 Zato je odbor za pritožbe pravilno odločil, da se točka 8 Protokola 1 Sporazuma EGP, na katero se sklicuje v njegovi Prilogi XVII in v skladu s katero se, „[k]adarkoli omenjeni akti vsebujejo sklicevanja na ozemlje [Unije] ali ‚skupnega trga‘, […] za namene Sporazuma razumejo kot sklicevanja na ozemlja pogodbenic, kot je opredeljeno v členu 126 Sporazuma“, v obravnavani zadevi ne uporabi.

51 Vendar tožeča stranka s trditvami v bistvu uveljavlja, da je izpodbijana odločba v nasprotju s členom 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, ki bi ga bilo treba po njenem mnenju razlagati in uporabljati z vidika svobode opravljanja storitev, ki jo zagotavlja Sporazum EGP. Če taka skladna razlaga ni mogoča, tožeča stranka meni, da bi bilo treba sporni pogoj glede sedeža v Uniji, ki ga ta določba določa, izključiti kot nezakonit, v korist neposredne uporabe načela svobode opravljanja storitev v EGP, iz katerega izhaja, da ta pogoj ne more obstajati na področju omejitve oziroma diskriminacije oseb, ki nimajo sedeža v Uniji, ampak v državi Efte, ki pripada EGP, kot je Lihtenštajn. Podaja torej ugovor nedopustnosti na podlagi člena 277 PDEU.

52 Iz člena 216(2) PDEU izhaja, da so mednarodni sporazumi, ki jih sklene Unija, za njene institucije in države članice zavezujoči.

53 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da so določbe takih sporazumov od začetka njihove veljavnosti sestavni del pravnega reda Unije (sodbe z dne 30. aprila 1974, Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, točka 5; z dne 21. decembra 2011, Air Transport Association of America in drugi, C-366/10, EU:C:2011:864, točki 73 in 79, in z dne 18. marca 2014, Z., C-363/12, EU:C:2014:159, točka 73).

54 Sodišče je v zvezi s tem že pojasnilo, da primarnost mednarodnih sporazumov, ki jih je sklenila Unija, nad sekundarno zakonodajo Unije narekuje, da je treba te v kar največji meri razlagati v skladu s temi sporazumi (sodba z dne 10. septembra 1996, Komisija/Nemčija, C-61/94, EU:C:1996:313, točka 52).

55 Prav tako imajo lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso določbe takega sporazuma neposredni učinek, če so brezpogojne in dovolj natančne (glej v tem smislu sodbi z dne 5. februarja 1976, Conceria Bresciani, 87/75, EU:C:1976:18, točka 25, in z dne 26. oktobra 1982, Kupferberg, 104/81, EU:C:1982:362, točka 23). Vendar da bi lahko sodišče Unije preučilo zatrjevano nezdružljivost akta Unije z določbami takega sporazuma, je treba zagotoviti še, da temu aktu narava in sistematika zadevnega sporazuma ne nasprotujeta (glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2015, ClientEarth/Komisija, C-612/13 P, EU:C:2015:486, točka 35 in navedena sodna praksa).

56 Glede Sporazuma EGP je Sodišče že razsodilo, da so njegove določbe, vključno s tistimi, ki zadevajo Lihtenštajn, sestavni del pravnega reda Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 28. oktobra 2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, točki 13 in 19, in z dne 22. januarja 1997, Opel Austria/Svet, T-115/94, EU:T:1997:3, točka 101).

57 V skladu s petim odstavkom preambule Sporazuma EGP je eden od njegovih ciljev kar najbolj uresničiti prosti pretok blaga, oseb, storitev in kapitala v celotnem EGP, tako da se notranji trg z ozemlja Unije razširi na države Efte (glej sodbo z dne 28. oktobra 2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, točka 20 in navedena sodna praksa; sodba z dne 26. septembra 2013, Združeno kraljestvo/Svet, C-431/11, EU:C:2013:589, točka 50).

58 Glede tega pravila, ki veljajo za razmerja med pogodbenimi strankami na področjih, ki jih pokriva Sporazum EGS, v bistvu ustrezajo ustrezajočim določbam Pogodbe DEU in aktov, ki so bili sprejeti na podlagi te pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 22. januarja 1997, Opel Austria/Svet, T-115/94, EU:T:1997:3, točka 107).

59 S tega vidika ima več določb Sporazuma EGP namen zagotoviti karseda enotno razlago tega sporazuma za celotni EGP. Pri tem na enotno razlago – v pravnem redu Unije – določb Sporazuma EGP, ki so po vsebini enake določbam Pogodbe DEU, v državah članicah pazi Sodišče (glej v tem smislu sodbi z dne 28. oktobra 2010, Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, točka 20 in navedena sodna praksa, in z dne 22. januarja 1997, Opel Austria/Svet, T-115/94, EU:T:1997:3, točke od 106 do 108).

60 V tej zadevi želi tožeča stranka, pri čemer ima sedež v Lihtenštajnu, ponujati svoje storitve kot poklicni zastopnik pred EUIPO. Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da taka dejavnost lahko spada na področje uporabe svobode opravljanja storitev, kot to določa Sporazum EGP (glej v tem smislu sodbo z dne 13. februarja 2003, Komisija/Italija, C-131/01, EU:C:2003:96, točke od 21 do 25).

61 Vendar je že bilo razsojeno, da imajo pravila, s katerimi so prepovedane omejitve svobode opravljanja storitev iz člena 36(1) Sporazuma EGP, enak pravni obseg kot omejitve iz člena 56 PDEU. Sodišče je tako pojasnilo, da je treba na upoštevnem področju pravila, določena v Sporazumu EGP, in pravila, določena v Pogodbi DEU, razlagati enotno (sodbi z dne 5. julija 2007, Komisija/Belgija, C-522/04, EU:C:2007:405, točki 45 in 46, in z dne 6. oktobra 2009, Komisija/Španija, C-153/08, EU:C:2009:618, točka 48).

62 Vendar pa je Sodišče to načelo omililo in navedlo, da sodne prakse Unije, ki se nanaša na omejitve izvrševanja prostega gibanja v Uniji, ni mogoče v celoti prenesti na svoboščine iz Sporazuma EGP, saj spada njihovo izvrševanje v drugačen pravni okvir (glej sodbo z dne 18. julija 2013, Komisija/Danska, C-261/11, neobjavljena, EU:C:2013:480, točka 44 in navedena sodna praksa).

63 Zato v obravnavani zadevi zadostuje ugotovitev, da ne odbor za pritožbe ne EUIPO nista navedla, še manj pa dokazala, da spada svoboda opravljanja storitev na področju zastopanja pred uradi za intelektualno lastnino v tej zadevi v ločen pravni okvir, zaradi česar upoštevne sodne prakse Unije, ki se nanaša na omejitve izvrševanja svobode opravljanja storitev v Uniji, ne bi bilo mogoče v celoti prenesti na isto svoboščino, zagotovljeno s Sporazumom EGP (glej v tem smislu sodbo z dne 16. aprila 2015, Komisija/Nemčija, C-591/13, EU:C:2015:230, točka 82).

64 Zato je treba preučiti, ali je pogoj glede sedeža v Uniji iz člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, kot ga razlaga odbor za pritožbe, in sicer da se z izrazom „Skupnost“ ne sme sklicevati na EGP, skladen s členom 36(1) Sporazuma EGP, s katerim je zagotovljena svoboda opravljanja storitev na ravni EGP.

65 Sodišče je v tem okviru že večkrat razsodilo, da je člen 56 PDEU – s katerim je enako kot s členom 36(1) Sporazuma EGP priznana svoboda opravljanja storitev – dovolj natančen in brezpogojen, tako da učinkuje neposredno (sodbi z dne 3. decembra 1974, van Binsbergen, 33/74, EU:C:1974:131, točka 27, in z dne 14. julija 1976, Donà, 13/76, EU:C:1976:115, točka 20). Glede narave in sistematike Sporazuma EGP ne odbor za pritožbe ne EUIPO nista podala utemeljitev, s katerimi bi lahko dokazala, da se nanj posamezniki ne morejo sklicevati. Prav nasprotno, ta možnost izhaja iz osmega odstavka preambule Sporazuma EGP, v kateri je izražena pomembnost vloge posameznikov v EGP zaradi uresničevanja pravic, dodeljenih s tem sporazumom, in sodnega uveljavljanja teh pravic. Dodati je treba, da je Sodišče že opravilo nadzor združljivosti akta Unije glede na Sporazum EGP (sodba z dne 1. aprila 2004, Bellio F.lli, C-286/02, EU:C:2004:212, točke od 57 do 63).

66 Člen 56 PDEU ne zahteva le odprave vsakršne diskriminacije ponudnika storitev s sedežem v drugi državi članici na podlagi njegovega državljanstva, ampak tudi odpravo vseh omejitev – čeprav veljajo brez razlik za nacionalne ponudnike storitev in za ponudnike storitev iz drugih držav članic – če te

omejitve prepovedujejo, ovirajo ali zmanjšujejo privlačnost dejavnosti ponudnika storitev s sedežem v drugi državi članici, v kateri ta zakonito ponuja podobne storitve (glej sodbo z dne 17. marca 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 in C-373/09, EU:C:2011:156, točka 50 in navedena sodna praksa).

67 Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da to, da se od poklicnega patentnega zastopnika pred patentnim uradom v drugi državi članici, ki želi opravljati storitve, zahteva, da ima sedež v državi članici sprejema oziroma celo da si v njej določi pooblaščenca, pomeni omejitev svobode opravljanja storitev (glej v tem smislu sodbi z dne 13. februarja 2003, Komisija/Italija, C-131/01, EU:C:2003:96, točka 42 in navedena sodna praksa, in z dne 11. junija 2009, Komisija/Avstrija, C-564/07, neobjavljena, EU:C:2009:364, točka 47).

68 Pogoj iz člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, kot ga razlaga odbor za pritožbe, torej pomeni omejitev svobode opravljanja storitev v EGP.

69 Vendar iz sodne prakse Sodišča prav tako izhaja, da je mogoče nacionalne ukrepe, ki lahko ovirajo ali zmanjšujejo privlačnost uresničevanja temeljnih svoboščin, zagotovljenih s Pogodbo DEU, vseeno šteti za združljive s Pogodbo, če izpolnjujejo štiri pogoje, in sicer da se uporabljajo nediskriminatorno, da so upravičeni z nujnimi razlogi v splošnem interesu, da so primerni za uresničitev zastavljenega cilja in da ne prekoračijo tega, kar je nujno potrebno za doseganje tega cilja (sodbi z dne 30. novembra 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, točka 37, in z dne 11. junija 2009, Komisija/Avstrija, C-564/07, neobjavljena, EU:C:2009:364, točka 31).

70 Prvič, odbor za pritožbe je v točki 16 izpodbijane odločbe navedel, da je bilo s členom 93 Uredbe št. 207/2009 na eni strani zagotovljeno, da so osebe, ki poklicno zastopajo tretje osebe pred EUIPO, poklicno usposobljene, pri čemer je opredelitev za to od države do države drugačna, in na drugi strani, v povezavi s členom 92 iste uredbe, da lahko EUIPO komunicira le s strankami ali zastopniki z naslovom v Uniji. Tožeča stranka, ki ima sedež v Lihtenštajnu, naj tega pogoja ne bi izpolnjevala.

71 Glede prvega pogoja, ki se nanaša na poklicno usposobljenost, EUIPO ni pojasnil, zakaj naj bi sedež v Uniji zagotavljal boljšo usposobljenost kot sedež v državi Efte, ki pripada EGP. Ugotoviti je tudi treba, da za doseganje tega cilja obstaja manj omejujoč ukrep, kot je ta, ki je predmet tega spora, in sicer zahteva za dokaz o poklicni usposobljenosti.

72 Drugi cilj bi bilo mogoče povezati z nujnostjo zagotavljanja pravilnega poteka postopka. Tako bi ga bilo mogoče navajati iz naslova nujnih razlogov v splošnem interesu, ki lahko upravičijo omejitev svobode opravljanja storitev (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2009, Komisija/Avstrija, C-564/07, neobjavljena, EU:C:2009:364, točka 49 in navedena sodna praksa).

73 Vendar zahteva po sedežu na ozemlju Unije, kot je določena v členu 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, kot ga razlaga odbor za pritožbe, presega to, kar je potrebno za doseganje tega cilja. Zadostuje ugotovitev, da je s trenutnimi sredstvi elektronske komunikacije poklicnim zastopnikom omogočeno, da ustrezno komunicirajo z EUIPO. Ni namreč sporno, da obstaja več tehničnih sredstev, kot so telefaks, elektronska pošta in spletna informacijska tehnologija (programi), in sicer e-filing, ki omogočajo izmenjavo dokumentov med EUIPO in zadevnimi osebami.

74 Drugič, EUIPO je v pisanjih pred Splošnim sodiščem navajal, da je zahteva po sedežu v Uniji upravičena z interesom pravičnosti, in sicer iz razlogov prava s področja odgovornosti in za varstvo druge stranke v dvostranskih postopkih.

75 Te utemeljitve je treba zavrniti.

76 Na eni strani se namreč EUIPO glede cilja prava s področja odgovornosti v svoji utemeljitvi le sklicuje na točko 22 in naslednje sodbe z dne 11. junija 2009, Komisija/Avstrija (C-564/07, neobjavljena, EU:C:2009:364), ki se nanašajo na obveznost sklenitve zavarovanja poklicne odgovornosti.

Z obveznostjo prebivališča pa ni mogoče zajamčiti, da imajo poklicni zastopniki sklenjeno zadostno zavarovanje poklicne odgovornosti, poleg tega pa EUIPO ni trdil in še manj dokazal, da vse države članice Unije nalagajo obveznost sklenitve zavarovanja poklicne odgovornosti, medtem ko naj nekatere države Efte, ki so del EGP, tega ne bi nalagale. Če je bil cilj zakonodajalca Unije zagotoviti, da imajo poklicni zastopniki sklenjeno tako zavarovanje, bi lahko sprejel take ukrepe, ki bi manj omejevali svobodo opravljanja storitev, kot je obveznost, da vsak poklicni zastopnik sklene tako zavarovanje, ki bi pokrivalo tudi njegove storitve pred EUIPO.

77 Na drugi strani EUIPO ni pojasnil, zakaj naj bi poklicni zastopniki s sedežem v državi članici Unije, in ne v državi Efte, ki je del EGP, kot je Lihtenštajn, zagotavljali večje varstvo drugi stranki v dvostranskih postopkih.

78 Torej ne odbor za pritožbe ne EUIPO nista uveljavljala nujnih razlogov v splošnem interesu, ki bi upravičili omejitev svobode opravljanja storitev, ugotovljeno zgoraj v točki 68. Zato je treba ugotoviti, da je pogoj sedeža v Uniji, določen v členu 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009, kot ga razlaga odbor za pritožbe, v nasprotju s členom 36(1) Sporazuma EGP.

79 Odbor za pritožbe je še navedel, kot trdi tudi EUIPO, da Lihtenštajn ni priznal vzajemnosti v tej zadevi. Vendar, prvič, ne odbor za pritožbe ne EUIPO nista dokazala, da je vpis v register poklicnih zastopnikov pri uradu za intelektualno lastnino pogojen s sedežem zainteresirane osebe v tej državi. Navedbe strank se nanašajo bolj na vprašanje, ali in v kolikšnem obsegu lahko poklicni zastopnik v državi članici Unije zastopa stranko pred uradom za intelektualno lastnino. Drugič, ne odbor za pritožbe ne EUIPO nista presodila, da je ta domnevni neobstoj vzajemnosti tak, da bi lahko upravičil navedeno omejitev svobode opravljanja storitev. EUIPO meni, da gre za utemeljitev, ki naj bi zgolj ponazorila dejstvo, da zakonodajalec Lihtenštajna ne presoja pravnega položaja drugače kot zakonodajalec Unije. Tretjič in vsekakor zadostuje navesti, da v skladu s sodno prakso Sodišča (glej sodbo z dne 13. februarja 2003, Komisija/Italija, C-131/01, EU:C:2003:96, točka 46 in navedena sodna praksa) država članica ne more uveljavljati nespoštovanja načela vzajemnosti ali se opreti na morebitno kršitev pogodbe s strani druge države članice, da bi upravičila lastno neizpolnitev. EUIPO ni podal nobenega pravnega ali dejanskega elementa, zaradi katerega se ne bi uporabila ta sodna praksa na področju prostega pretoka, zagotovljenega v Sporazumu EGP. Poleg tega bi bila uporaba načela vzajemnosti v nasprotju s posebnimi sredstvi na področju nadzornega postopka in reševanja sporov iz členov 109 oziroma 111 Sporazuma EGP.

80 Tretjič, odbor za pritožbe je navedel, kot to trdi tudi EUIPO, da EUIPO nima pristojnosti, da ne bi uporabil pogoja sedeža iz člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009.

81 Glede tega zadostuje ugotoviti, da iz zgoraj v točki 54 navedene sodne prakse izhaja, da je treba na podlagi primarnosti mednarodnih sporazumov, ki jih sklene Unija, kot je Sporazum EGP, nad besedili sekundarnega prava Unije zadnjenavedena razlagati kar najbolj v skladu s temi sporazumi.

82 Tako je EUIPO pristojen, da razlaga in uporabi sporni pogoj v skladu z obveznostmi, ki izhajajo iz Sporazuma EGP, ne da bi ga bilo treba izključiti.

83 Čeprav je res, da skladna razlaga besedil sekundarnega prava Unije ne more biti podlaga za razlago teh besedil *contra legem* (glej sklep z dne 17. julija 2015, EEB/Komisija, T-685/14, neobjavljen, EU:T:2015:560, točka 31 in navedena sodna praksa), pa v tej zadevi ni tako.

84 Ne iz Uredbe št. 207/2009 v različici, ki je veljala pred začetkom veljavnosti Uredbe 2015/2424, ne iz dejanskih in pravnih elementov, ki jih je navedel EUIPO, namreč ne izhaja, da je bila volja zakonodajalca Unije, da osebam s sedežem v državi Efte, ki je del EGP, kot je Lihtenštajn, ni dana možnost vpisa na seznam poklicnih zastopnikov.

85 Kot je v bistvu navedel odbor za pritožbe, je bil namen zakonodajalca Unije bolj zagotoviti določeno kakovost in zanesljivost v komunikaciji med EUIPO in zainteresiranimi strankami. Kot izhaja iz točke 73 zgoraj, tak cilj ne zahteva nujno, da ima zainteresirana oseba sedež na ozemlju Unije.

86 Ta razlaga je okrepljena z Uredbo 2015/2424, s katero je bilo sklicevanje na ozemlje Unije nadomeščeno s sklicevanjem na ozemlje EGP, kar med drugim zadeva pogoje za vpis na seznam poklicnih zastopnikov iz člena 93 Uredbe št. 207/2009. Čeprav gre za spremembo z velikim praktičnim učinkom, ni nikjer razvidno, da ta izhaja iz namena spremembe politike glede držav Efte, ki so del EGP. Na eni strani namreč ta sprememba ni vsebovana v zakonodajnem predlogu Komisije COM(2013) 161 final z dne 27. marca 2013 in je bila uvedena šele pozneje v zakonodajnem postopku. Na drugi strani ni zakonodajalec nikjer pojasnil svojega pristopa iz preambule Uredbe 2015/2424. Zato je treba to spremembo obravnavati kot tehnično prilagoditev, katere namen je le uskladiti sekundarno pravo Unije z obveznostmi iz Sporazuma EGP.

87 Zato je treba edinemu tožbenemu razlogu ugoditi, tako da je treba izpodbijano odločbo razveljaviti.

88 Namen drugega sklopa predlogov tožeče stranke je razveljavitev odločbe vodje oddelka „Podpora operacijam“ pri EUIPO z dne 7. septembra 2012. Z njimi tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj sprejme odločbo, ki bi jo po njenem mnenju moral sprejeti odbor za pritožbe. Zato tožeča stranka predlaga spremembo izpodbijane odločbe, kot je določeno v členu 65(3) Uredbe št. 207/2009.

89 Dalje, spomniti je treba, da reformatorično pooblastilo, ki ga ima Splošno sodišče na podlagi člena 65(3) Uredbe št. 207/2009, temu ne daje možnosti, da opravi presojo, ki je odbor za pritožbe še ni opravil. Izvajanje reformatoričnega pooblastila mora biti zato načeloma omejeno na položaje, v katerih Splošno sodišče po nadzoru nad presojo odbora za pritožbo na podlagi že ugotovljenih dejanskih in pravnih okoliščin lahko sprejme odločitev, ki bi jo moral sprejeti odbor za pritožbe (sodba z dne 5. julija 2011, Edwin/UUNT, C-263/09 P, ZOdl., EU:C:2011:452, točka 72).

90 V tej zadevi so pogoji za izvajanje reformatoričnega pooblastila Splošnega sodišča izpolnjeni. Iz točke 2 izpodbijane odločbe namreč izhaja, da je zavrnitev s strani vodje oddelka „Podpora operacijam“ temeljila na tem, da tožeča stranka ni spoštovala merila iz člena 93(2)(b) Uredbe št. 207/2009. Iz preudarkov, povzetih v točkah od 36 do 87 zgoraj, pa izhaja, da je bil odbor za pritožbe v nasprotju z ugotovitvami vodje oddelka „Podpora operacijam“ dolžan ugotoviti, da ta določba ne nasprotuje vpisu tožeče stranke na seznam poklicnih zastopnikov. Zato je treba s spremembo izpodbijane odločbe razveljaviti tudi odločbo vodje oddelka „Podpora operacijam“ pri EUIPO.

Stroški

91 V skladu s členom 134(1) Poslovnika Splošnega sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.

92 V skladu s členom 190(2) Poslovnika se za stroške, ki se lahko povrnejo, štejejo stroški, ki so bili za stranke v postopku pred odborom za pritožbe UUNT nujni.

93 Ker EUIPO ni uspel, se mu v skladu s predlogi tožeče stranke naloži plačilo stroškov, vključno s stroški v postopku pred odborom za pritožbe.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (peti senat)

razsodilo:

1. **Odločba četrtega odbora za pritožbe pri Uradu Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) z dne 29. aprila 2014 (zadeva R 2063/2012-4) se razveljavi.**

2. **Odločba vodje oddelka „Podpora operacijam“ pri EUIPO z dne 7. septembra 2012 se razveljavi.**

3. **EUIPO se naloži plačilo stroškov.**

A. Dittrich J. Schwarcz V. Tomljenović

Razglašeno na obravnavi v Luxembourgu, 13. julija 2017.

Podpisi